

«БЕКТЕМИН»

Илимий иштер боюнча Проректор
Кыргыз Мамлекеттик Техникалык Университетинин

аларга. И. Раззаков
Т.и.к., доценти
Арзыбаев А.М.

«19» 06. 2024г.

И. Раззаков атындагы Кыргыз Мамлекеттик Техникалык Университетинин жетектөөчү уюмунун, «Экономикалык коопсуздук жана маркетинг» кафедрасы 08.00.05 - тармактык экономика адистиги боюнча коргоого берилген «Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу» темасындагы Кунназаров Айбек Ысмайыловичтин диссертациялык ишине

ПИКИРИ

1. К.08.22.656 диссертациялык кеңешке укук берилген адистикке иштин дал келиши диссертацияларды коргоого кабыл алууга.

Кунназаров Айбек Ысмайылович тарабынан коргоого берилген «Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу» темасындагы диссертациялык иш 08.00.05 адистигинин алкагында аткарылган - тармактык экономика жогоруда аталган диссертациялык кеңештин профилине 08.22.656 карата туура келет жана бул илимий-изилдөө иши паспортуна жана адистиктин багытына жооп берет.

2. Диссертациянын изилдөө темасынын актуалдуулугу Кыргыз Республикасынын бардык чарба жүргүзүүчү субъектилери тарабынан жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу маселелерине көңүл буруунун жогорулашына байланыштуу. Прогрессивдүү кыргыз коомунда экологиялык позиция азыр ачык калыптанып, экопродукцияга олуттуу суроо-талап жаралды. Күчтүү экологиялык баалуулуктар биздин өлкөнүн глобалдык интеграцияланган бизнес чөйрөсүнө терең сиңип калды. Ата мекендик бизнести жогорку деңгээлдеги экологиялык жоопкерчиликти көрсөтүүгө үндөгөн бизнес экологиялык маданият калыптанды.

Баяндалган жеке экологиялык демилгелер мамлекет тарабынан колдоого алынат жана жетекчиликке алынат. Улуттук деңгээлде Кыргыз Республикасынын “жашыл” экономиканы өнүктүрүү саясаты жарыяланды. Бул Кыргыз Республикасынын Президентинин 2007-жылдын 23-ноябрындагы № 506 Жарлыгы менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Экологиялык коопсуздугунун Концепциясында чагылдырылган, ал ата мекендик экономикалык тутумда экономикалык өсүүнүн “жашыл” багытын ишке

ашыруу үчүн бекем мыйзамдык негизди түзгөн. Ал Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 12-октябрындагы № 435 Жарлыгы менен 2026-жылга чейин Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн Улуттук программасы менен толукталып, декарбонизация өлкөбүздүн “жашыл” экономикасынын артыкчылыктуу багыты катары белгиленди.

Бул тармактагы көйгөй Кыргыз Республикасында “жашыл” экономиканы өнүктүрүү үчүн зарыл болгон практикалык иш-чаралардын жетишсиз конкреттештирилгендигинде, ошондой эле ата мекендик экономикалык тутумдун бул курсун күчтүү илимий-методикалык жактан камсыз кылуунун жетишсиздигинде.

Жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу темасы боюнча жарыяланган көп сандагы эмгектер бул диссертациялык изилдөө үчүн бекем теориялык негиз болуп саналат. Бирок, Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумуна айлана-чөйрөнү сарамжалдуу башкаруу концепциясын колдонуунун көптөгөн илимий, методологиялык жана колдонмо маселелери чечилбеген бойдон калууда. Атап айтканда, Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун социалдык-экономикалык баалоо үчүн көрсөткүчтөрдүн так тутуму түзүлө элек.

Бул баалоо үчүн колдо болгон методдордун көпчүлүгү тар чөйрөгө багытталган, ошондуктан алар өлкөнүн социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугу жана туруктуулугу жөнүндө жарым-жартылай, бир тараптуу гана түшүнүк берет. Кыргыз Республикасындагы «жашыл» экономиканын улуттук моделинин өзгөчөлүгү, ошондой эле ата мекендик социалдык -экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизминин маңызы белгисиз, ал эми ата мекендик “жашыл” экономиканы өнүктүрүүнү мамлекеттик жана корпоративдик башкарууну өркүндөтүү мүмкүнчүлүктөрү так эмес.

Бул диссертациялык изилдөө Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуунун заманбап тажрыйбасын жана келечегин изилдөөгө байланыштуу учурдагы адабияттардагы аныкталган боштуктарды толтурууга багытталган, бул жагдай теманы тандоону аныктаган.

3. Илимий корутундулардын жана сунуштардын негиздүүлүк даражасы. Иш төмөнкү илимий-негизделген жыйынтыктар менен камсыз кылууда.

1. Жаратылышты пайдалануунун экономикасы жөнүндөгү теориялык ойлор системалаштырылды. Бул жагдай жаратылышты кабыл алуу критерийи жана ага жаратылышты пайдалануу субъектилеринин мамилеси боюнча жаратылышты пайдалануу экономикасынын маңызын чечмелөөдө концептуалдык ыкмалардын автордук классификациясын түзүүгө мүмкүндүк берди. Ага ылайык жаратылышты пайдалануу экономикасынын маңызын

чечмелөөнүн үч концептуалдык ыкмасы аныкталган, алар: керектөөчү, сарамжалдуу жана жоопкерчиликтүү мамиле болуп саналат жана анын теориясы менен практикасынын өнүгүшүнө жараша бири-бирин алмаштырат.

Акыркы заманбап мамиленин негизинде жаратылышты пайдалануунун автордук аныктамасы чарба жүргүзүүчү субъектилердин айлана-чөйрө менен өз ара аракеттенүүсү катары берилген, ал экологиялык жоопкерчиликтин негизинде ишке ашырылууга тийиш жана жаратылышка аяр мамиле кылууну жана коргоону билдирет.

2. Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизминин өзгөчөлүктөрү: жаратылышты сарамжалдуу пайдаланууну мамлекеттик каржылоого караганда жеке каржылоонун басымдуу болушу; токойлорду кыюуну кыскартууда жана корук аймактарды коргоодо мамлекеттик субсидиялардын негизги ролу; абага чыгындыларды жана I-класстын калдыктарын азайтууда коммерциялык экологиялык каржылоонун негизги ролу; токойлорду калыбына келтирүү, суу булактарынан суу алуу жана ченемдик тазаланган сууну агызуу көлөмү, зыяндуу заттарды, үчүнчү жана төртүнчү класстагы калдыктарды зыянсыздандыруу үчүн финансылык рычагдардын жоктугу белгиленген;

3. Жаратылышты пайдалануунун топтолгон жетишкендиктеринин өсүү темпи жаратылышты пайдалануунун топтолгон кемчиликтеринин өсүү темпине караганда тезирээк, ал эми жаратылышты пайдалануунун интегралдык натыйжалуулугу жогору деген тыянак чыгарылды. Бирок, 2022-2023-жылдары Кыргыз Республикасын туруктуулук критерийи боюнча өнүктүрүү (11,9% вариация менен орточо 74,8 баллды түзөт) анын интенсивдүү “жашыл” өсүшүнүн фонунда экономикалык тутумдун социалдык-экономикалык кризисинин түрүнө туура келет. Бул биздин өлкөнүн социалдык-экологиялык-экономикалык тутумдары теңдемсиз экенин көрсөтөт: социалдык (80,7 балл) жана экологиялык (79,2 балл) өнүгүү экономикалык (64,6 балл) өнүгүүдөн алдыда турат.

4. Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумун өнүктүрүүнүн сценарийлери жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугу жана туруктуулугу позициясынан аныкталган. Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун экономикалык, социалдык жана экологиялык туруктуулугу тең салмактуу боло турган жана ар бири 80 баллды түзгөн эң келечектүү сценарий сунушталат. Бул сценарий жеке экологиялык инвестицияларды 1819,30%га көбөйтүүнү, ошондой эле 2026-жылга чейин жаратылышты коргоого республикалык бюджеттен мамлекеттик каржылоону 96,14%га кыскартууну сунуштайт.

4. Диссертацияда айтылган илимий жоболордун, тыянактардын жана корутундулардын негиздүүлүк даражасы.

Диссертацияда берилген тыянактардын жана жоболордун ар бири ынанымдуу негизделген жана айыл чарба багытындагы жер ресурстарын башкарууда теория жана практика үчүн олуттуу мааниге ээ. Илимий изилдөө

жүргүзүүдө корреляциялык анализ, синтез, жалпылоо, абстрагирлөө, статистикалык, монографиялык, графикалык, эсептик-конструктивдик изилдөө методдору колдонулган.

Диссертациялык изилдөөнүн негизги натыйжасы болуп Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдаланууну анын натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу аркылуу сарамжалдуу пайдалануу боюнча автордук мамиле иштелип чыккандыгында турат, бул үчүн төмөнкү практикалык сунуштар берилди:

1) Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизмдерин өркүндөтүү;

2) Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуунун алгоритми;

3) Алгоритмдин ар бир баскычында (2026-ж., 2028-ж. жана 2030-жылдар) жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүү үчүн көрсөткүчтөрдүн көзөмөлдүк маанилери;

4) Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда 2030-жылга чейинки мезгилде жаратылышты башкарууну рационализациялоо боюнча «Жол картасы»;

5) 2030-жылга чейинки мезгилде Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугуна жана туруктуулугуна мониторинг жүргүзүүнүн логикалык схемасы.

Диссертациялык иштин структурасы илимий изилдөөнүн логикасына туура келет жана илимий изилдөөнүн максаты жана милдеттери менен аныкталат.

Иш киргизүү, үч бөлүмдөн, корутундулардан жана практикалык сунуштардан, шилтемелер тизмесинен жана тиркемеден турат.

Киришүү бөлүмүндө диссертацияда чечилип жаткан илимий-практикалык маселени актуалдуулугу негизделет, диссертациялык иштин максаты жана милдеттери түшүндүрүлөт, анын илимий жаңылыгы, фундаменталдык жана эмпирикалык мааниси баяндалат, коргоого берилген диссертациянын жоболору жана алардын сыноодон өтүлгөндүгү белгиленет.

«Айлана-чөйрөнү башкаруунун натыйжалуулугунун жана туруктуулугунун фундаменталдык илимий принциптери» деген аталыштагы биринчи главада жаратылышты пайдалануунун автордук аныктамасы берилген, ал аныктамада жаратылышты пайдалануу чарбакер субъектилердин айлана-чөйрө менен өз ара аракеттенүүсү катары чечмеленет, ал экологиялык жоопкерчиликтин негизинде ишке ашырылууга тийиш жана жаратылышка кылдат мамиле кылууну жана коргоону камтыйт.

Көрсөтүлгөн көз караш экономиканын системалуу социалдык-экологиялык жана экономикалык өнүгүүсүнө жетишүүнүн жогорку татаалдыгын көрсөтөт. Коомдогу иштердин, экономиканын жана жаратылыштын абалынын айкалыштары практикада кандай байкалып жаткандыгына жараша туруктуулук критерийи боюнча экономикалык тутумдун өнүгүүсүнүн бир нече түрлөрү аныкталды. Сунуш кылынган

критерийлер тутумун эске алуу менен өлкөнүн социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун баалоонун автордук методу иштелип чыкты.

«Кыргыз Республикасындагы жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун эмпирикалык талдоо» деп аталган экинчи главада өлкөнүн социалдык-экологиялык-экономикалык системасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун баалоо боюнча автордук методикага ылайык 2022-жылы өлкөнүн социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүлдү.

Аймактарды тең салмактуу өнүктүрүү критерийине ылайык экономикалык тутумду социалдык-экологиялык-экономикалык өнүктүрүүнүн экономикалык натыйжалуулугу Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин статистикалык маалыматтары боюнча төмөнкүдөй бааланат:

- 2022-жылы Кыргыз Республикасынын аймактары боюнча реалдуу сектордун ишканаларынын теңдемделген финансылык натыйжаларынын өзгөрүшү 2021-жылга салыштырмалуу 23,68%га өстү, бул жаратылышты пайдалануудагы экономикалык мүчүлүштүк болуп саналат;

- 2022-жылы Кыргыз Республикасынын аймактары боюнча негизги капиталга инвестициялардын жылдык өсүү темпинин өзгөрүшү 2021-жылга салыштырмалуу 17,20%га төмөндөдү, бул жаратылышты пайдалануудагы экономикалык жетишкендик болуп эсептелет;

- 2022-жылы Кыргыз Республикасынын аймактарынын арасында ЕАЭБ менен өз ара соода жүгүртүүнүн көлөмүнүн өзгөрүшү 2021-жылга салыштырмалуу 20,82%га өстү, бул жаратылышты пайдалануудагы экономикалык мүчүлүштүк болуп саналат.

Алынган баалоонун натыйжасы Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун жогорку интегралдык натыйжалуулугун көрсөтөт. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун туруктуулугуна мониторинг жүргүзүлүп, Кыргыз Республикасынын 2023-жылдагы бул өнүгүүсүнө поликритериалдык баа берилген.

«Кыргыз Республикасында жаратылышты башкаруунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуунун келечеги» деген аталыштагы үчүнчү главада Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу потенциалын толук ишке ашыруу үчүн жогоруда аталган себептердин бардыгын жоюу, ошону менен биздин өлкөдө жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизм өркүндөтүү зарыл экендиги негизделди. Буга жетишүүдө «жашыл» экономикада интеграциялык процесстерди жигердештирүү сунушталат.

Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун өркүндөтүлгөн уюштуруучулук-экономикалык механизминин колдонуудагы механизмге салыштырмалуу өзгөчөлүгү мында - Кыргыз Республикасынын «жашыл» экономикасын өнүктүрүүдө жеке рыноктун агенттерине негизги ролду берет. Бирок бул роль стихиялуу эмес, ата мекендик экономикалык тутумда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугу жана туруктуулугу үчүн стратегиялык артыкчылыктарды, талаптарды, нормаларды, стандарттарды белгилеген мамлекеттик жөнгө салуучу органдардын так жетекчилиги астында аткарылат.

Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу механизмдин ишке ашыруунун артыкчылыктары:

- экологиялык каржылоонун натыйжалуулугун жогорулатуу;
- мамлекеттик (улуттук) бюджетке экологиялык каржылоонун жүгүн азайтуу жана аны жеке эко-инвесторлорго берүү;
- рыноктордо «жашыл» атаандаштыкка дем берүү, экоинвестицияларды көбөйтүү жана жаратылышты циклдик сарамжалдуу пайдалануу;
- Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу багыттарын системалуу камтуу (кемчиликтерди толтуруу).

Иштелип чыккан механизмди ишке ашыруу Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу үчүн төмөнкүдөй артыкчылыктарды берет: ийкемдүүлүгүн жана жашыл экономиканын ички рынокторунун өзгөрүлмө муктаждыктарына ыңгайлашуусун жогорулатуу аркылуу экологиялык каржылоонун натыйжалуулугун жогорулатуу; мамлекеттик (улуттук) бюджетке экологиялык каржылоонун жүгүн азайтуу жана аны жеке эко-инвесторлорго берүү; рыноктордо «жашыл» атаандаштыкка дем берүү, экоинвестицияларды көбөйтүү жана жаратылышты циклдик сарамжалдуу пайдалануу; мамлекет тарабынан максаттуу жөнгө салуу иш-чараларынын жардамы менен Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу чөйрөлөрүн системалуу камтуу.

Кыргыз Республикасында «жашыл» экономиканы өнүктүрүүнүн үзгүлтүксүздүгүн (адегенде 2026-жылга чейин, андан кийин 2027-2030-жылдары) камсыз кылуу максатында Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгына таянуу менен 2030-жылга чейин Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу алгоритми иштелип чыккан. Кыргыз Республикасында 2030-жылга чейин жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуунун сүрөттөлгөн алгоритми төмөнкүдөй артыкчылыктарга ээ: жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу боюнча иш-аракеттердин так ырааттуулугу; жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу 2030-жылга чейин мезгилдүүлүккө бөлүштүрүү; ар бир баскычта жаратылышты сарамжалдуу пайдаланууга

артыкчылык берүү; жаратылышты натыйжалуу жана туруктуу пайдаланууну бир эле учурда жогорулатуу; жаратылышты сарамжалдуу пайдаланууну көзөмөлдөө. 2030-жылга чейин Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу боюнча «жол картасы» түзүлдү.

5. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык мааниси.

Илимий жаңылык боюнча диссертациялык иш талаптарга жооп берет, иште Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун камсыз кылуу жаатындагы бир нече илимий изилдөөлөр көрсөтүлгөн.

Диссертациянын илимий жаңылыгы өлкөнүн социалдык - экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун системалуу түшүнүүнү калыптандырууда, Кыргыз Республикасында “жашыл” экономиканын улуттук моделинин өзгөчөлүктөрүн тактоодо, ата мекендик социалдык-экологиялык-экономикалык тутумунда жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизмдин маңызын, ошондой эле Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу үчүн бул тутумду мамлекеттик жана корпоративдик башкарууну өркүндөтүү мүмкүнчүлүктөрүн ачып берүүдө турат.

Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуунун келечеги негизделди, анын натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу аркылуу Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун мониторингин жана башкарууну өркүндөтүү боюнча комплекстүү илимий-методикалык камсыздоо жана колдонмо сунуштар иштелип чыкты.

Жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу боюнча берилген сунуштар 2030-жылга чейинки мезгилде Кыргыз Республикасынын жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу жаатындагы потенциалын ишке толук ашырууга мүмкүндүк берет.

Диссертациялык иш изденүүчү тарабынан алынган биримдик менен мүнөздөлөт, изилдөө учурунда алынган маалыматтар, тыянактар, практикалык сунуштар жана корутундулар ченемдик укуктук база, илимий адабияттарга шилтемелер менен ырасталат. Мамлекеттик бийлик органдарынан жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынан киргизүү актылары алынган.

6. Алынган натыйжалардын практикалык мааниси келечек багыттарды негиздөөдө, комплекстүү илимий-методикалык камсыздоону жана Кыргыз Республикасында анын натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу жолу менен жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун мониторингин жана башкарууну өркүндөтүү боюнча колдонулуучу сунуштарды иштеп чыгууда турат.

Диссертациянын бул тармактагы адабиятка кошкон салымы жана алынган натыйжалардын теориялык мааниси жаратылышты пайдалануунун экономикасы жөнүндө теориялык идеяларды системалаштыруу, Кыргыз Республикасындагы жаратылышты сарамжалдуу пайдалануунун уюштуруучулук-экономикалык механизминин өзгөчөлүктөрүн тактоо, ошондой эле анын кемчиликтерин жана аларды жоюу мүмкүнчүлүктөрүн аныктоо болуп саналат.

Диссертацияда камтылган илимий иштелмелерди Кыргызстандын ЖОЖдорунун окуу процессинде “Экологиялык экономика”, “Жашыл экономика”, “Экономиканы мамлекеттик жөнгө салуу”, “Корпоративдик экологиялык жоопкерчилик” сыяктуу окуу дисциплиналарын окутууда колдонууга болот.

Изилдөөнүн экономикалык мааниси диссертацияда түзүлгөн Кыргыз Республикасынын социалдык-экологиялык-экономикалык тутумун өнүктүрүүнүн сценарийлери жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугу жана туруктуулугу призмасы аркылуу биздин өлкөдө жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу келечегин ачып бергендиги менен шартталган. Жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугу жана туруктуулугу позициясынан кыйла артыкчылыктуу сценарийди практикага киргизүү боюнча берилген сунуштар 2030-жылга чейинки мезгилде Кыргыз Республикасында жаратылышты сарамжалдуу пайдалануу жаатындагы потенциалын толук ишке ашырууга мүмкүндүк берет.

7. Негизги жоболордун жана жыйынтыктардын жарыяланган даражасы.

Изилдөөнүн негизги пункттары жана жыйынтыктары эл аралык илимий-практикалык конференцияларда жарыяланып, диссертациялык иште чагылдырылган. Автордун диссертациянын темасы боюнча жалпы көлөмү 6 басма табакты түзгөн 15 илимий эмгеги жарык көргөн. Диссертациялык изилдөөлөрдүн натыйжалары илимий-практикалык конференцияларда баяндалган.

8. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна шайкештиги.

Автореферат диссертациялык иштин мазмунуна дал келет. Диссертация жана автореферат туура илимий логикалык курулушка ээ болуп, олуттуу теориялык жана фактылык материалга негизделет.

Диссертациялык иштин негизги этаптары, корутундулар, жыйынтыктар жана сунуштар авторефератта берилген. Авторефераттын кыргыз, орус жана англис тилдеринде окшош резюмеси бар

9. Недостатки по содержанию и оформлению диссертации.

1. Балким, жазуучу жаратылыш ресурстарын сарамжалсыз пайдалануу маселелерин карап мүмкүн.

2. Автор салыштырма талдоону киргизүүсү керек болчу жаратылыш ресурстарынын деградациясы, айлана-чөйрөнүн булганышы анткени биологиялык ар түрдүүлүктүн жоголушу экологиялык системалардын өзүн-

өзү калыбына келтирүү жөндөмдүүлүгүн кыскартат, ал республикада азыркы этапта белгилүү таасирге ээ болот.

3. Ошондой эле автор аймактар боюнча жылдар боюнча жаратылыш ресурстарынын бузулушунун болжолдуу анализин жүргүзө алмак.

10. Кыргыз Республикасында «Окумуштуулук даражаларды берүүнүн тартиби жөнүндө» Жободо белгиленген талаптарга иштин шайкештиги.

«Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу» темасындагы кандидаттык диссертация Кунназаров Айбек Ысмайловичтин актуалдуу темада жазылган, теориялык жана практикалык мааниси бар. Иш бир гана аткарылган иш болуп саналат, анын илимий натыйжалары жаңылыгы жана аныктыгы менен айырмаланат.

Ошентип, коргоого берилген 08.00.05 - тармактык экономика адистиги боюнча «Кыргыз Республикасында жаратылышты пайдалануунун натыйжалуулугун жана туруктуулугун жогорулатуу» темасында аткарылган диссертациялык иш талаптарга жооп берет, Кунназаров Айбек Ысмайлович 08.00.05 - тармактык экономика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты даражасын ыйгарууга татыктуу.

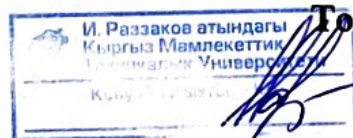
Пикир И. Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинин «Экономикалык коопсуздук жана маркетинг» кафедрасынын жыйынында талкууланды.

« 12 » 06 2024 жылы, протокол № 10/1

Кафедра башчысы
«Экономикалык коопсуздук
жана маркетинг»
э. и. к., доцент

Омурбекова М. О.

Катчы

Тойбаева Н.Р.